

Η κατάληξη ήμισι/-μισι που δηλώνει το μισό προέρχεται απευθείας από το αρχαιοελληνικό επίθετο **ήμισυς-ημίσεια-ήμισυ** (όπως εξάλλου από εκεί προέρχεται και το σημερινό επίθετο **μισός-μισή-μισό**). **Σημείωση:** Από μεταπλασμό τού **ήμισυς** σε **ήμισος** πλάστηκε, στα μεσαιωνικά χρόνια, ο τ. **μισός** (που τονίστηκε κατά τα συναφή επίθ. *απλός, διπλός, μονός, κ.λπ.*), με θηλ. **μισή** και ουδ. **μισό**. Σε νεότερα χρόνια σχηματίστηκαν και σύνθετα: *ένας + ήμισυς > ενάμισυς*, *ένα + ήμισυ > ενάμισυ*. Άρα οι τύποι *ενάμισυς* και *ενάμισυ* είναι οι ετυμολογικώς ορθοί τύποι. Θα έπρεπε δε να κλίνονται (και να γράφονται) ως: ο *ενάμισυς*, του *ενάμισυ*, τον *ενάμισυ* - το *ενάμισυ*, του *ενάμισυ*, το *ενάμισυ*. Ωστόσο, επειδή στη Ν. Ελληνική δεν υπάρχουν αντίστοιχα ονόματα (ο **πέλεκυς** αντικαταστάθηκε από το ουδ. **πελέκι** ή από τη λ. **τσεκούρι** και ο **πρέσβης** έχει διπλή κλίση **πρέσβης** - *πρέσβεως* - *πρέσβη* - *πρέσβεις*, αλλά και **πρεσβευτής**, -τή, -τή, τές) και επειδή ήδη το θηλ. σχηματίστηκε διαφορετικά (μιάμιση), είναι προτιμότερο να ακολουθήσουμε την ομαλότερη κλίση και γραφή, λέγοντας και γράφοντας: ο *ενάμισης* (χρόνος) - του *ενάμιση* (χρόνου) - τον *ενάμιση* (χρόνο)..."

"Κατ'αυτόν τον τρόπο, εντάσσουμε το **ενάμισης** στην κλίση των επιθέτων του τύπου - **ής, -ιά, ί** (*σταχτής, σταχτιά, σταχτί*), μολονότι διαφέρει στην προέλευσή του και στο θηλυκό (μιάμιση)

Έτσι λοιπόν έχουμε τις καταλήξεις:

-**ήμισι** (αν το τελικό γράμμα του ακέραιου αριθμητικού είναι σύμφωνο) ή

-**μισι** (αν το τελικό γράμμα του ακέραιου αριθμητικού είναι φωνήεν)

Σημείωση: Όταν πρόκειται για πρόσθεση σε μία ακέραια μονάδα (ένας, μια, ένα) τότε στο αρσενικό (ένας) και στο θηλυκό (μια) η κατάληξη -

ι μετατρέπεται, αντίστοιχα, σε **-ης** και **-η** και αυτά είναι κλιτά, ενώ το τελικό **ς** του αρσενικού (ένα-ς) αποβάλλεται, δηλαδή:

ενάμισης, μιάμιση, ενάμισι

Λέμε λοιπόν:

Όταν προστίθεται μισό σε μία ακέραια μονάδα:

Ονομαστική: **ενάμισης μήνας, μιάμιση ώρα, ενάμισι κιλό**

Γενική: **ενάμιση μήνα, μιάμισης ώρας, ενάμισι κιλό**

Αιτιατική: **ενάμιση μήνα, μιάμιση ώρα, ενάμισι κιλό**

Πληθυντικός για μία ακέραια μονάδα δεν υπάρχει.

Όταν προστίθεται μισό σε περισσότερες από μία ακέραιες μονάδες:

Ονομαστική/Αιτιατική: **δυόμισι μήνες, δυόμισι ώρες, δυόμισι κιλά**

Γενική: **δυόμισι μηνών, δυόμισι ωρών, δυόμισι κιλών**

Ονομαστική/Αιτιατική: **δεκατρεισήμισι μήνες, δεκατρεισήμισι ώρες, δεκατριάμισι κιλά**

Γενική: **δεκατρεισήμισι μηνών, δεκατρεισήμισι ωρών, δεκατριάμισι κιλών**

Ονομαστική/Αιτιατική: **τεσσερισήμισι μήνες, τεσσερισήμισι ώρες, τριάμισι κιλά**

Γενική: **τεσσερισήμισι** μηνών, **τεσσερισήμισι** ωρών,
τεσσεράμισι κιλών

Ονομαστική/Αιτιατική: **εικοσιπεντέμισι** μήνες, **εικοσιπεντέμισι** ώρες, **εικοσιπεντέμισι** κιλά

Γενική: **εικοσιπεντέμισι** μηνών, **εικοσιπεντέμισι** ωρών,
εικοσιπεντέμισι κιλών

Συνοπτικά:

Η εκφορά ή γραφή του «μισού»

χρειάζεται **προσοχή** – γιατί μπορεί να δημιουργήσει πρόβλημα:

– όταν τα ακέραια αριθμητικά είναι **1, 21, 31, ...** ,
όπου εμφανίζονται **τρεις** τύποι για τα **τρία** γένη (με
καταλήξεις **-άμισης, -άμιση, -άμισι**) από τους
οποίους οι δύο πρώτοι μεταβάλλονται με την κλίση,
και

– όταν τα ακέραια αριθμητικά
είναι **3, 4 ή 13, 14 ή 23, 24 ...** όπου
εμφανίζονται **δύο** τύποι για τα **τρία** γένη (με
καταλήξεις **-ήμισι, -ήμισι, -άμισι**) οι οποίοι δεν
μεταβάλλονται με την κλίση.

Σε όλες τις άλλες περιπτώσεις η κατάληξη είναι **-μισι** και είναι ίδια για όλα τα γένη και για όλες τις πτώσεις.

Πρακτικά:

ο ενάμισης αιώνας
του ενάμιση αιώνα
τον ενάμιση αιώνα

η μιάμιση μέρα
της μιάμισης ημέρας
τη μιάμιση μέρα

το ενάμισι κιλό
του ενάμισι κιλού
το ενάμισι κιλό

Από 'κεί και πέρα, μόνο "-μισι":

δυόμισι αιώνες / μέρες / κιλά
τρισήμισι αιώνες
τρισήμισι μέρες
τριάμισι κιλά
τεσσερισήμισι αιώνες
τεσσερισήμισι μέρες
τεσσεράμισι κιλά

Άρα:

εννιάμισι εβδομάδες
οχτώμισι κιλά
η ώρα είναι δυόμισι
ενάμισι χιλιόμετρο
μιάμιση δραχμή
κατά το ήμισυ (αρχαιότροπο)
ενάμισης χρόνος

Άλλα παραδείγματα για εξάσκηση:

Καλύψτε τη δεξιά στήλη του πίνακα και διαβάστε τις φράσεις της αριστερής στήλης τοποθετώντας στη θέση κάθε αριθμού την αντίστοιχη λέξη που εκφράζει **και μισό**.

Πίνακας

<i>Οι εργασίες</i>	<i>Οι εργασίες</i>
κράτησαν 13½ χρόνια.	[χκράτησαν δεκατριάμισι χρόνια.
ρόνια.	Δεκατρεισήμισι χρόνων κόπτοι

13½ χρόνων πήγαν χαμένοι.
 κόποι πήγαν Το αγόρι
 χαμένοι. είναι **δεκατριάμισι** χρονών, ενώ
 Το αγόρι το κορίτσι **τρεισήμισι** μηνών
 είναι **13½** χρονώ Πλήρωσα γι' αυτό στο
 ν, ενώ Λονδίνο **εικοσιμιάμιση**
 το λίρες και το βρήκα εδώ
 κορίτσι **3½** μηνώ με **δεκατεσσεράμισι** ευρώ.
 ν Ένας γάιδαρος
 Πλήρωσα γι' χρειάζεται **ενάμιση** γάιδαρο.
 αυτό στο
 Λονδίνο **21½**
 λίρες και το **Εικοσιπεντέμισι** ώρες
 βρήκα εδώ Με **μιάμιση** δραχμή
 με **14½** ευρώ. αγοράζεις **μιάμιση** καραμέλα,
 Ένας γάιδαρος με **τριαντατρισήμισι** δραχμές
 χρειάζεται **1½** γά πόσες καραμέλες αγοράζεις;
 ιδαρο **Εικοσιδυόμισι** και **εικοσιένα** κάν
 (παροιμία για τηνουν **σαραντατριάμισι**.
 αντιμετώπιση της Η ώρα είναι **τεσσερισήμισι**.
 ... Η ώρα είναι **μιάμιση**.
 γαϊδουρινής Πριν **ενάμιση** χρόνο
 συμπεριφοράς). Πριν **εικοσιενάμισι** χρόνια
25½ ώρες Δουλειά **μιάμισης** ώρας, **ενάμιση**
 Με **1½** δραχμή μήνα ή **ενάμισι** έτους;
 αγοράζεις **1½** κα **Τεσσερισήμισι** χιλιάδες ευρώ
 ραμέλα, **Τριάμισι** εκατομμύρια ευρώ
 με **33½** δραχμές
 πόσες
 καραμέλες
 αγοράζεις;
22½ και **21** κάνο
 υν **43½**.

Η ώρα
είναι **4.30**.

Η ώρα
είναι **1.30**.

Πριν **1½** χρόνο

Πριν **21½** χρόνια

Δουλειά **1½** ώρα

ς, **1½** μήνα

ή **1½** έτους;

4.500 ευρώ

3.500.000 ευρώ